

DEBATT

EMIL UDDHAMMAR:

BOHMAN SLINTER MED KNIVEN

Gösta Bohman hävdar att jag "förbigått eller nedtonat [...] högerens och näringslivets fasta, just ideologiskt betingade envisa motstånd mot [...] löntagarfonderna". Som exempel på andra händelser vilka "Uddhammar förbigått genom sin begränsning av själva analysmaterialet" lyfter Bohman fram beslutet om sänkta marginalskatter som föregicks av den s k underbara natten 1981.

Beslutsamt motstånd

Faktum är att Gösta Bohmans påståenden är felaktiga. Jag analyserar båda dessa frågor i min avhandling. Löntagarfonderna ägnar jag ett helt avsnitt (s 415-422) i kapitlet "Staten som ägare". Jag framhåller där, liksom i kapitlets sammanfattande avsnitt och i bokens avslutande kapitel, att löntagarfonderna var en av de frågor där inte bara högeren, utan hela det borgerliga blocket reste ett samlat och beslutsamt motstånd grundat på tydligt uttalade principiella motiv. Andra sådana frågor var ATP, omsen 1959, kvarlåtenskapsskatten 1947, förslaget om ny expropriationslag 1949 och om kapitalbeskattning 1970. Kvarstår dock att vid de 61 större besluten inom de åtta centrala politikområden jag undersökt,

reserverade sig de borgerliga gemensamt mot expansiva förslag vid endast sju tillfällen.

Den underbara nattens händelser ägnar jag likaledes ett avsnitt i avhandlingen (s 320-325).

Vid sidan av de felaktigheter Bohman tryfferat sitt debattinlägg med, gör han också en metodinvändning som måhända är av större allmänt intresse. Han menar att jag genom att analysera besluten och motiven i riksdagen förbisett den "sanna bakomliggande" ideologin, de argument som anfördes i valkampanjer, partidueller och remissdebatter.

Syna korten

Ja, var skall man egentligen leta efter partiernas "sanna" eller "egentliga" ideologi? Den frågan sysselsatte mig mycket när jag drog upp riktlinjerna för min undersökning. Självfallet är jag medveten om att det på den retoriska nivån förekommit betydande och väldokumenterade skillnader mellan partiernas ståndpunkter och argument. Men hela poängen med den analysmodell jag valde, var att det nu kunde vara tid att syna korten hos partierna. Vad hade man faktiskt yrkat i riksdagen, och hur hade man motiverat det? Det visade sig då att det har

funnits en betydande — och synbarligen besvärande — likhet mellan de olika partiernas faktiska ställningstaganden i riksdagen. Skillnaderna i anslagsyrkanden och påyrkad skattenivå är vid de flesta besluten försumbara. Särskilt för de borgerliga partierna har det funnits ett anmärkningsvärt avstånd medan å ena sidan deras retorik, och å den andra deras faktiska handlande vid flertalet beslut.

Påfallande små skillnader

En annan poäng med min metod har varit att med den kunna se om det funnits beslut där det egna partiets ställningstagande av dåtida aktörer visserligen uppfattades som mycket särskiljande gentemot övriga, medan skillnaderna i ett mer allmänt och historiskt perspektiv visar sig mindre anmärkningsvärda. Just beslutet om sänkta marginalskatter 1981/82 var ett sådant, där skillnaderna mellan partierna i realiteten visar sig ha varit påfallande små.

Som jag påpekar i både avhandlingen

och i min artikel spelar självfallet ideologin en väsentlig roll för politikens gestaltning. Däremot tycks vägen från vackra ord till beslutsam handling ofta vara mycket lång. Det borde kunna leda till en intressant diskussion om och hur idéer och andra omvärldshändelser i realiteten påverkar politiken. Jag konstaterar att liberala idéer om avreglering, minskad korporativism och minskad offentlig sektor slår igenom på det ideologiska planet under 1980-talet i större utsträckning än tidigare i samtliga partier. Den trenden fortsätter av allt att döma under 1990-talet. Däremot tycks vägen lång till beslut som på allvar minskar den offentliga sektorns omfång. Detta är ett fenomen som delvis behandlats inom public-choice forskningen, där Nils Karlsons avhandling *The state of state* (Almqvist International, 1993) är ett betydelsefullt inlägg. Också fortsättningsvis utgör detta ett intressant och genuint problem såväl för aktiva politiker som för den statsvetenskapliga forskningen.

MARGARETHA AF UGGLAS:

EN ORÄTTVIS BETRÄKTELSE

I Svensk Tidskrift 5/93 kommenterade Mats Johansson min artikel om Sveriges insatser för att främja respekten för de mänskliga rättigheterna. Många av synpunkterna var både kloka och väsentliga. Samtidigt var

det en något orättvis betraktelse över vad regeringen lyckats åstadkomma.

Biståndspolitiken har blivit bättre. Vi vågar idag stå för de värderingar som utgör grundvalen för vårt samhälle — demokrati, marknadsekonomi och respekt